

POŚPIESZAĆ (28) *vb impf*

-f-, -s- (22), -ś- (5), -fz- (1).

o oraz a jasne; -e- *Mącz* (13), -é- (1) *GórnTroas*.

inf pośpieszać (7). ◇ *praes 1 sg* pośpieszám (4). ◇ *2 sg* pośpieszâsz (2). ◇ *3 sg* pośpieszâ (5). ◇ *praet 3 sg m* pośpieszâł (6). ◇ *imp 2 pl* pośpiesz(a)jcie (2). ◇ **[con 3 pl m pers by pośpieszali.]** ◇ *part praet act* pośpieszając (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde także XVIII w.

I. Intransit. (28) :

1. *Iść, jechać, udawać się szybko, szybko zbierać się do drogi; festinare, properare Mącz, Cn; addere gradum, agitari, ambulare, contendere, promovere Mącz; celerare Cn [odpowiedniki z Cn mogą odnosić się również do znac. I.2. i II.] (20) :* (*did*) Pośpiał kaze pośpieścacz niechceli który wnoze w ziacz (-) Nuże/ Nuże/ Pośpieścaycze [!] Iuz fie nie w Czas rozmyślacze *RejKup* x3, t2; Soliman Cefarz Turecki máiąc zá to/ áby v Budzyniá był fwą głową Cefarz Krześciánki [...]/ puścił fie sam do Budzyniá z Tráciey/ ták pośpiezâł/ iz nigdy prędzey nieciągnął z ludem wielkim iáko w ten czás *BielKron* 313; *Addere gradum, Pośpiezác. Mącz* 147c; Video, at nihil promovet, Widzę że fie rużáfz/ ále nic nie pośpiezáfz/ aleć nic nie śpiezno/ ledwey fie z mieyfca rużáfz. *Mącz* 234c; *Contendit ut ad castra hodie perveniat, Pośpiezâ/ radby dziś w obozie noclegował. Mącz* 444c, 75a; *ActReg* 56.

pośpieszać na co (1): Festinat ad Comicia, Pośpiezâ ná Syem. Mącz 125b.

*pośpieszać za kim (2): Cefarz obawáiąc fie/ áby [kurfierst Jan Fryderyk] nieuiechał ná Witemberg/ gdzie miał dobrą obronę/ pośpiezâł zá nim/ przyciągnął dniá 24. Kwietniá *BielKron* 229. Cf »co rychlej pośpieszać«.*

*pośpieszać dokąd (5): iuz ná ten czás zimna záchodziły/ przeto Soliman pośpiezâł do Konftántynopolá *BielKron* 316v, 315, 397v; Quo properas, Gdzie pośpiezáfz/ álbo dokąd fie kwápiż. *Mącz* 326b. Cf »co rychlej pośpieszać«.*

*Zwoty: »pośpieszać nożkami« (1): Tu przez nápełniony plác/ pánfkié idącého Vżrzałem Vlyśfáf/ dżięćię wiodącého [...]. Dżięćię ochotnie przy nim pośpiezâ nożkami *GórnTroas* 70.*

*»ochotnie pośpieszać« (3): Contentius ambulare, Ochotnie pośpiezác. *Mącz* 444d, 234a; *GórnTroas* 70.*

*»prętko pośpieszać« (1): Ad bellum mobiliter celeriterque agitari, Ochotnie á prętko popiezfác [!] ná woynę. *Mącz* 234a.*

*»co rychlej pośpieszać [za kim (1), dokąd (1)]« (2): iże płod takowemi boleściami nie hamuie fie dłu^{go} w żywocie, y owżem czo rychley pośpiezâ na świat. *FalZioł* V 18c; *BielKron* 229.*

2. *Robić coś z pośpiechem (8) :* *Properato opus est, Muśiemy pośpiezác. *Mącz* 326b, 46a, 326b, 457c; świeższe przykłady pośpiezâjąc opufzczam. *PowodPr* 50.*

*pośpieszać k czemu (1): [słowa Chrystusa:] Ty fię teraz ráduiefz memu potępieniu/ ále ia zbity, pośpiezâm k twemu wykupieniu. *ArtKanc* E14v.*

[pośpieszać czym: [Zorobabel i Jozue] poştánowali Lewity [...]/ áby pilnie pośpiezâli robotą około Kościoła Pánfkiego. *Leop* 1577 1.*Esdr* 3/8 (Linde s.v. pośpieszyć).

pośpieszać w czym: ábowiém tak ten grzélzy/ kto w oddawániu dobrodziefyftwá pośpiefza/ nie czekaiąc czáfu dobrodziefiowégo/ iáko y ten/ który czás fwoy ná który czekał/ máiac/ oddáwác niechce. *SenekaGórn* 325.]

Zwroty: »co rychlej [*do czego*] pośpieszać« (1): Y teraz gdy pośpolity płomień Krześciánki trzeba ztrzaákiem gásić/ y niczym fie niebáwiąc/ corychley do exekuciey pośpiezác: fycham iednák w kácie fwoim/ iz ná rokofzách prywatnych wzyftek poftępek Seymu. *PowodPr* 77.

»prętko pośpieszać« (1): Praefestino, Názbyt prętko Pośpiezám. *Mącz* 125b.

II. [*Transit. Sprawiac, że coś się stanie prędzej, przyspieszac* [co]: Lekárftwo známienite ktore pośpiefza y lekczy rodzenie *SienHerb* 551b.

Zwrot: »rychlej pośpieszać«: A oná [*modlitwa*] rychley pośpieffa wfpomożenie pánskie *FlawHist* 113.]

Synonimy: **I.1.** *kwapić*; **2.** *poraniać się*.

Formacje współrdzenne cf **ŚPIESZYĆ**.

Cf **POŚPIESZAJĄCY**, **POŚPIESZANIE**